

Magányos halál

Interjú Janecskó Katával

„Gumikesztyűben járnak a magányos halál tanúi” címen nagy port felvert cikk jelent meg a Telexen. A cikk az elmagányosodott, lakásukban meghalt és hetek-hónapok múltán felfedezett emberek holtteste után takarító cégek, az „extrém takarítók” munkájáról szól, de ennél szélesebb ívű. Szerzőjével, Janecskó Kata újságíróval beszélgetünk.

Janecskó Kata

Hegedűs Katalin: *Miért választotta egy fiatal újságíró az időskori elmagányosodás, a magányos halál témáját?*

Janecskó Kata: A januári Budapesti Nemzetközi Dokumentumfilm Fesztiválon bemutattak egy japán filmet „Magányos halál” (Kodukushi, Rendező Ansar Altay) címen, amely az elhagyatottan, a lakásukban meghalt emberek után takarítók közül egy férfit követ. A férfi a munkája kapcsán szembesül azzal, hogy neki is rendet kell rakni az életében, ki kell békülnie a családjával. A film után motoszkált bennem, hogy megkeresem a Magyarországon elérhető extrém takarítókat és riportot készítek velük, összehasonlítom a tapasztalataimat a filmben látottakkal.

HK: *A cikkben az egyik legmeggrázóbb rész az, amikor kiderül, hogy a foteljében meghalt néni egy hét múlva fedezik fel, pedig a családja 15 méterre él tőle. Mi lehet az oka ennek a szélsőséges társadalmi közönynek?*

JK: Érdekes, hogy a riport rengeteg embert megmozgatott, felrázott: a Facebookon például több mint 2200-an like-olták, csaknem 300-an megosztották. A hozzászólások közül idézve: „*Hát, nagyon megérintett, általában pedig igyekszem figyelni a közelünkben élő idősekre... és a távoli családtagjaimra is. De ezek után még jobban fogok.*” „*Amit még szintén lehetne boncolgatni: az egyén felelőssége az elmagányosodásban. Voltak-e barátai, tett-e időt, energiát a társas kapcsolatok fenntartásába? Képes volt alkalmazkodni, kompromisszumokat kötni? Ha nem, nem, nem, akkor az elmagányosodás nemcsak a család és a társadalom hibája.*” Ezek a kommentek azt jelzik, hogy lehet hatni az emberekre. Ugyanakkor a hozzászólásokat nézve az is megdöbbentő, hogy sokan nem bírták végigolvasni a cikket. Ez utal az erős háritásra, a halálfélelemre, a haláltabu meglétére.

HK: *Engem nem csak a családtagok közönye lep meg, hanem a szomszédoké is. A cikkben említi az önelhanyagolás kérdését: a magányos emberek közül sokan előbb-utóbb elhagyják magukat, nem fizetik a számlákat, nem takarítanak és a lakásuk szörnyű állapotba kerül. Vajon ez nem tűnik fel senkinek?*

JK: Az önelhanyagolás kérdése felveti azt a problémát is, hogy hányan élhetnek jelentős mentális problémákkal az otthonukban: leépülve, demensen vagy mély depresszióban. Sokan nem jutnak el orvoshoz vagy eleve elutasítják a segítséget. Általában a szag az, ami elkezd zavarni a szomszédokat, amíg ez nincs, nem figyelnek fel arra, hogy hetek, hónapok óta nem látták a szomszédot – de akkor már a legtöbbször késő.

HK: *Szintén megrázó a cikkben, hogy a családtagok elutasítják az emlékeket, fényképeket, albumokat azzal biztatva a takarítókat, hogy dobják ki a „sok szemetet”.*

JK: Valóban, az extrém takarítók mind beszámoltak ilyen megrázó tapasztalatról. A legtöbben nem tudjuk elképzelni, milyen rossz szülő-gyerek viszony kell ahhoz, hogy valaki elutasítsa a családi fényképeket, emlékeket. Sajnos van az a gyermekkor, például egy súlyosan bántalmazó szülő esetében, ami érthetővé teszi ezt.

HK: *A Covid időszak hozott-e valami változást az időskori elmagányosodás, társadalmi közöny témájában?*

JK: Emlékszünk, hogy az első Covid hullám és karantén időszak idején nagyobb figyelem hárult az idősekre. Sokszor elhangzott az, hogy figyeljünk oda az idősekre, egyedülállókra,

hívjuk fel őket, vásároljunk be nekik, hiszen sokan hónapokig nem mozdultak ki a lakásukból. Mindezzel pozitív folyamatok is megindulhattak: erősödtek a családi kapcsolatok, többet kommunikáltunk egymással a különböző eszközök (telefon, skype stb.) segítségével, mindegyik több idő jutott. A karantén lezárultával, mikor újból megindult az élet a munkahelyeken, valószínűleg ezek a pozitív változások is elhalványultak.

HK: *Mindannyian tudjuk, hogy az egészségügy rengeteg problémával küzd, hónapokat kell várni minden vizsgálatra, az időotthonokba nagyon nehéz bekerülni. Mi lehetne a leggyorsabb, leghatékonyabb megoldás az időskori elmagányosodás, illetve ennek kapcsán a magányos halál ellen? Hollandiában például a szomszédsági kapcsolatok erősítése van napirenden: azokban a kerületekben, ahol sok az idős, ott a hatvanasok segítenek a nyolcvan-kilencvenéves szomszédoknak azzal, hogy bevásárolnak, elhozzák a gyógyszereket, és egyáltalán, egy-két naponta bekopognak hozzájuk, van-e valamire szükségük. Kiemelném még a különböző jelzőrendszereket, okosórákat, ami segíthet akkor, ha az illető rosszul lesz az otthonában – ezek azonban nagyon lassan terjednek Magyarországon.*

JK: A leggyorsabban a civil kezdeményezések, az önkéntes programok segíthetnek. Ilyen például az „Idősek Barátai” program, amelynek célja „az időskori magány és elszigeteltség leküzdése Magyarországon.” Természetesen ezek a kezdeményezések csak cseppet jelentenek a tengerben, de jelentős szemléletformáló hatásuk lehet. Emellett a különböző plakátkampányok, ilyenfajta rövid videók kampányszerű vetítése, hogy „Nézz rá a szomszéd nénire kétnaponta!” is nagyon hasznosak volnának.

HK: *Általánosan elmondható, hogy nem jut elég figyelem az idősekre. Ezért is van nagy jelentősége ennek a cikknek, amely a magányos öregekre, a magányos halálra fókuszál, és sokkoló módon hívja fel a figyelmünket arra, hogy ne hagyjuk őket egyedül az életük végén. Köszönöm a beszélgetést!*

Kép forrása: Jan Koetsier from Pexels